

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи
(назва факультету)

Кафедра педагогіки та методики початкової освіти
(назва кафедри)

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

ДИТЯЧЕ ЕКСПЕРИМЕНТУВАННЯ ТА ВІНАХІДНИЦТВО
В ПОЗАКЛАСНІЙ РОБОТІ

(назва навчальної дисципліни)

вибіркова

(вказати: обов'язкова / вибіркова)

Освітньо-професійна програма Початкова освіта
(назва програми)

Спеціальність 013 Початкова освіта
(вказати: код, назва)

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший бакалаврський
(вказати: перший бакалаврський/другий магістерський)

факультет педагогіки, психології та соціальної роботи
(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська
(вказати: на якій мові читається дисципліна)

Розробники: Шестобуз Ольга Сергіївна – доцент кафедри педагогіки та методики початкової освіти, кандидат педагогічних наук, доцент
(П.І.Б. авторів, посада, науковий ступінь, вчене звання)

Профайл викладача http://elemed.chnu.edu.ua/?post_type=team_manager&p=2874
(посилання на сторінку кафедри з інформацією про викладача)

Контактний телефон

E-mail: o.shestobuz@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle

Консультації Очні консультації: вівторок – з 14.30 до 15.30

Онлайн-консультації: понеділок – з 14.30 до 15.30

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни)

В сучасних умовах інформатизації суспільства молодші школярі повинні оволодівати знаннями на уроках і в позакласній діяльності, вміти самостійно здобувати ці знання та оперувати ними, мислити самостійно та творчо. Зміст навчальної дисципліни **«Дитяче експериментування та винахідництво в позакласній роботі»**, спрямований на вивчення студентами теоретичних і практичних аспектів виховання учнів допитливими, товариськими, які вміють орієнтуватися в навколишньому середовищі, вирішувати виникаючі проблеми, самостійними, творчими особистостями.

2. Мета навчальної дисципліни

вивчення студентами теоретичних і практичних основ з експериментування та винахідництва в позакласній роботі, розвитку пізнавальних здібностей учнів, їхньої здатності аналізувати, робити узагальнення, припущення, обґрунтовувати власну думку; збагачувати практичний досвід, надавати можливість виявляти творчу ініціативу, приймати рішення; заохочувати до експериментування, винахідництва та досліджень.

Завдання:

- ознайомити студентів з теоретичною сутністю дитячої творчості, креативності через експериментування та досліди;
- ознайомити з специфікою позакласної виховної роботи у сучасній початковій школі;
- створити освітнє середовище, що стимулюватиме ініціативність та самостійність, через пошуково-дослідницьку діяльність;
- сприяти виявленню творчих здібностей, креативного мислення шляхом експериментувань, винаходів і досліджень;
- ознайомити з особливостями підготовки та проведення позакласних занять з експериментування та винахідництва природничого, мистецького, технологічного напрямів;
- узагальнити особливості ефективного розвитку творчих здібностей та експериментальної діяльності в позакласній роботі.

3. Пререквізити: «Психологія загальна та вікова», «Загальні основи педагогіки та історія її розвитку», «Теорія та методика виховання», «Дидактика», «Технологія інтегрованого навчання в початковій школі («Я досліджую світ»))».

4. Результати навчання

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК-3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК-4. Здатність працювати в команді.

ЗК-5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні компетентності (СК)

СК-4. Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організувати їхню пізнавальну діяльність.

СК-6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій.

Програмні результати навчання

ПР-07. Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання.

ПР-09. Планувати та організувати освітній процес у початковій школі, позаурочні й позашкільні заняття та заходи, використовуючи різні організаційні форми навчання та типи занять, із дотриманням принципу науковості та вимог нормативних документів початкової школи.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- суть дитячого експериментування та винахідництва;
- поняття позакласної роботи як складової освітнього процесу;
- мету, завдання, види та етапи експериментування та винахідництва як засобів пізнання навколишнього світу;
- суть підготовки та самоосвіти вчителя до проведення позакласних занять з експериментування та винахідництва;
- зміст, структуру та складові позакласних занять з експериментування та винахідництва;
- форми, методи, прийоми, засоби для ефективної організації та проведення позакласних занять з експериментування та винахідництва;
- суть позакласних занять з молодшими школярами з винахідництва та експериментування природничого, мистецького, технологічного напрямів

вміти:

- визначити особливості у підготовці та проведенні позакласних занять з експериментування та винахідництва;
- здійснювати підготовчу роботу до проведення позакласних занять з експериментування та винахідництва;
- підібрати комплекс дидактичного матеріалу (ігор, вправ, вікторин тощо) для використання на позакласних заняттях з експериментування та винахідництва;
- розробити плани-конспекти позакласних занять з експериментування та винахідництва природничого, мистецького, технологічного напрямів.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин							Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	4-й	7	3	90	2	11	11	11	-	57	-	залік
Заочна	4-й	7	3	90	2	10	-	-	-	80	-	залік

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма							Заочна форма					
	усього	у тому числі					усьог	у тому числі					
		л	с	пр	інд	с.р.		о	л	с	пр	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Теоретичні основи організації дитячого експериментування та винахідництва в позакласній роботі												
Тема 1. Вступ до предмету «Дитяче експериментування та винахідництво в позакласній роботі».	12	1	1	1	-	9	14	1	-	-	-	13	
Тема 2. Експериментування та винахідництво як засоби пізнання навколишнього світу дітьми молодшого шкільного віку.	15	2	2	2	-	9	15	2	-	-	-	13	
Тема 3. Особливості діяльності педагога як організатора	15	2	2	2	-	9	16	2	-	-	-	14	

позакласних занять з експериментуванн я та винахідництва.													
Разом за змістовим модулем 1	42	5	5	5	-	27	45	5	-	-	-	-	40
Змістовий модуль 2.													
Особливості організації дитячого експериментування та винахідництва в позакласній роботі													
Тема 4. Організація та проведення позакласних занять з експериментуванн я та винахідництва.	16	2	2	2	-	10	15	2	-	-	-	-	13
Тема 5. Дитяче експериментуванн я та винахідництво в природничій позакласній діяльності.	16	2	2	2	-	10	15	2	-	-	-	-	13
Тема 6. Дитяче експериментуванн я та винахідництво в розвитку творчості в образотворчій і технологічній діяльності.	16	2	2	2	-	10	15	1	-	-	-	-	14
Разом за змістовим модулем 2	48	6	6	6	-	30	45	5	-	-	-	-	40
Усього годин	90	11	11	11	-	57	90	10	-	-	-	-	80

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№	Назва теми
1.	<p><i>Тема 1. Вступ до предмету «Дитяче експериментування та винахідництво в позакласній роботі».</i></p> <p><i>Завдання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрити суть дитячого експериментування та винахідництва. 2. Визначити поняття дитячої творчості та її прояв на різних етапах розвитку особистості дитини. 3. Охарактеризувати позакласну роботу як складову виховного процесу.
2.	<p><i>Тема 2. Експериментування та винахідництво як засоби пізнання навколишнього світу дітьми молодшого шкільного віку.</i></p> <p><i>Завдання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити мету і завдання експериментування та винахідництва як засобів пізнання навколишнього світу. 2. Розкрити види експериментування та винахідництва в позакласній роботі з молодшими школярами. 3. Виокремити етапи експериментування та винахідництва в позакласній роботі з молодшими школярами.
3.	<p><i>Тема 3. Особливості діяльності педагога як організатора позакласних занять з експериментування та винахідництва.</i></p> <p><i>Завдання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити систему професійних вимог до педагога як організатора позакласних занять з експериментування та винахідництва. 2. Розкрити суть підготовки вчителя до проведення позакласних занять з експериментування та винахідництва. 3. Охарактеризувати особливості самоосвіти педагога під час організації позакласних занять з експериментування та винахідництва.
4.	<p><i>Тема 4. Організація та проведення позакласних занять з експериментування та винахідництва.</i></p> <p><i>Завдання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити зміст, структуру та складові позакласних занять з експериментування та винахідництва. 2. Розкрити форми, методи, прийоми, засоби для ефективної організації та проведення позакласних занять з експериментування та винахідництва. 3. Визначити комплекс дидактичного матеріалу (ігор, вправ, вікторин тощо) для використання на позакласних заняттях з експериментування та винахідництва.
5.	<p><i>Тема 5. Дитяче експериментування та винахідництво в природничій позакласній діяльності.</i></p> <p><i>Завдання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначити суть експериментування та винахідництва в природничій позакласній діяльності.

	<p>2. Охарактеризувати методи та прийоми роботи з експериментування та винахідництва в природничій позакласній діяльності.</p> <p>3. Розкрити особливості формування природничої компетентності молодших школярів в позакласній діяльності.</p>
6.	<p><i>Тема 6. Експериментування та винахідництво в розвитку творчості молодших школярів в образотворчій і технологічній діяльності.</i></p> <p><i>Завдання:</i></p> <p>1. Розкрити значення експериментування та винахідництва в розвитку творчих здібностей молодших школярів.</p> <p>2. Охарактеризувати методи та засоби з експериментування та винахідництва під час позакласних занять.</p> <p>3. Визначити суть позакласної роботи з мистецтва.</p> <p>4. Розкрити специфіку освітнього середовища з вивчення мистецтва.</p> <p>5. Визначити зміст та форми позакласної роботи з технологічного напрямку.</p> <p>6. Охарактеризувати ефективні шляхи організації занять з експериментування та винахідництва з технологічного напрямку.</p>

6. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Форми поточного контролю:

- усне фронтальне та індивідуальне опитування;
- письмове опитування – понятійні та термінологічні диктанти, реферативні повідомлення, есе, робота над індивідуальними завданнями та ін.

Форма підсумкового контролю – залік.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- модульні контрольні роботи;
- понятійні диктанти;
- реферативні повідомлення, есе;
- мультимедійні презентації виконаних завдань та досліджень;
- індивідуальні проекти та завдання;
- педагогічна преса;
- словник термінів з теми заняття.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
80–89	B	добре	
70–79	C		
60–69	D	задовільно	
50–59	E		
35–49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розподіл балів, які отримують студенти

(залік)

Поточне тестування та самостійна робота						Підсумковий тест (залік)	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6		
10	10	10	10	10	10		

T1, T2, T3...T6 – теми змістових модулів

Рекомендована література

Основна

1. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання: Навч. посібник. К.: Вища школа, 2005. 343 с.
2. Кобрій О. Організація позаурочної діяльності та соціально-виховної роботи: навч.-метод. посіб. Дрогобич: Ред.-вид. відділ ДДПУ ім. І.Франка, 2009. 52 с.
3. Крамаренко С.Г. «Нива знань» – креативна інноваційна особистість – мета нової гуманістичної освіти. Дніпропетровськ. 2010. №3. С.35.
4. Пазиненко С.М. Розвиток творчих здібностей. Х.: Основа, 2007. 104 с.
5. Роменець В.А. Психологія творчості. К.: Либідь, 2001. 286 с.
6. Савченко О.Я. Розвивай свої здібності: навч. посіб. для молод. школярів. К.: Освіта, 1998. 160 с.
7. Шестобуз О. С. Організація гурткової роботи у початкових класах. Якісна освіта в Україні: тенденції, проблеми, перспективи: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2017. С.133-135.
8. Шестобуз О. С. Особливості проведення гурткових занять з молодшими школярами. Соціально-гуманітарний вісник: зб. наук. пр. Вип. 28. Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2019. С.58-59.

Допоміжна

1. Дубіч Т.А. Ігрові технології навчання на уроках у початковій школі. Тернопіль-Харків: Видавництво «Ранок», 2010. 128 с.
2. Колесник Н.Є. Організація художньо-технічної творчості учнів початкових класів у позанавчальний час. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2005. Вип. 24. С. 229-231.
3. Присяжнюк Н.І. Організація позакласної роботи. Початкова школа. 1993. № 3. С.42-44.

4. Сухомлинська О.В. Теоретичні основи виховання і діяльності позашкільних закладів. Початкова школа. 1995. № 1. С. 28-30.
5. Сухомлинська О.В. Роль учителя у формуванні творчої особистості. Рідна школа. 2000. №7-8. С. 75-76.
6. Сущенко Т.І. Позашкільна педагогіка: навч. посібник. К.: Інститут системних досліджень освіти, 1996. 144 с.
7. Тименко В.П. Гурткова робота з трудового навчання. Початкова школа. 1996. № 3. С.33-39.
8. Удосконалення педагогічної майстерності в умовах особистісно зорієнтованої освіти: посібник. Автори-упорядники: П.І.Матвієнко, Н.І.Білик, О.О.Новак. Полтава: ПОППО, 2006. 292 с.

Інформаційні ресурси

<http://sadokveselka.at.ua/eksperimentuvannja.pdf>

<http://www.garmoniya.mk.ua/articles/uvaga-eksperyment-abo-piznayemo-svit-razom.html>

<https://ird.npu.edu.ua/files/suxorykova.pdf>

<https://uk.wikipedia.org/wiki>

<http://dnz180.kh.ua/pedagogichna-majsternya/peddosvid-demchenko-nb.hbml>

<https://sites.google.com/site/ternvokrivojroghome/ditace-eksperimentuvanna-ak-slah-formuvanna-ekologicnoie-kompetentnosti-ta-stanovlenna-kreativnoie-osobistosti>

<http://vihovateli.com.ua/cons/5279-opytно-eksperimentalnaya-deyatelnoststarshikh-doshkolnikov.html>

<http://zakinppo.org.ua/nova-ukrainska-shkola/navchalnometodichne-zabezpechennja-dlja-pilotnih-zakladiv-osviti/368-pilotni-1-klasi/5241-mi-doslidniki-mi-vinahidniki-19-tizhden-nush-dodatkovy-materialy-ta-rekomendacii>